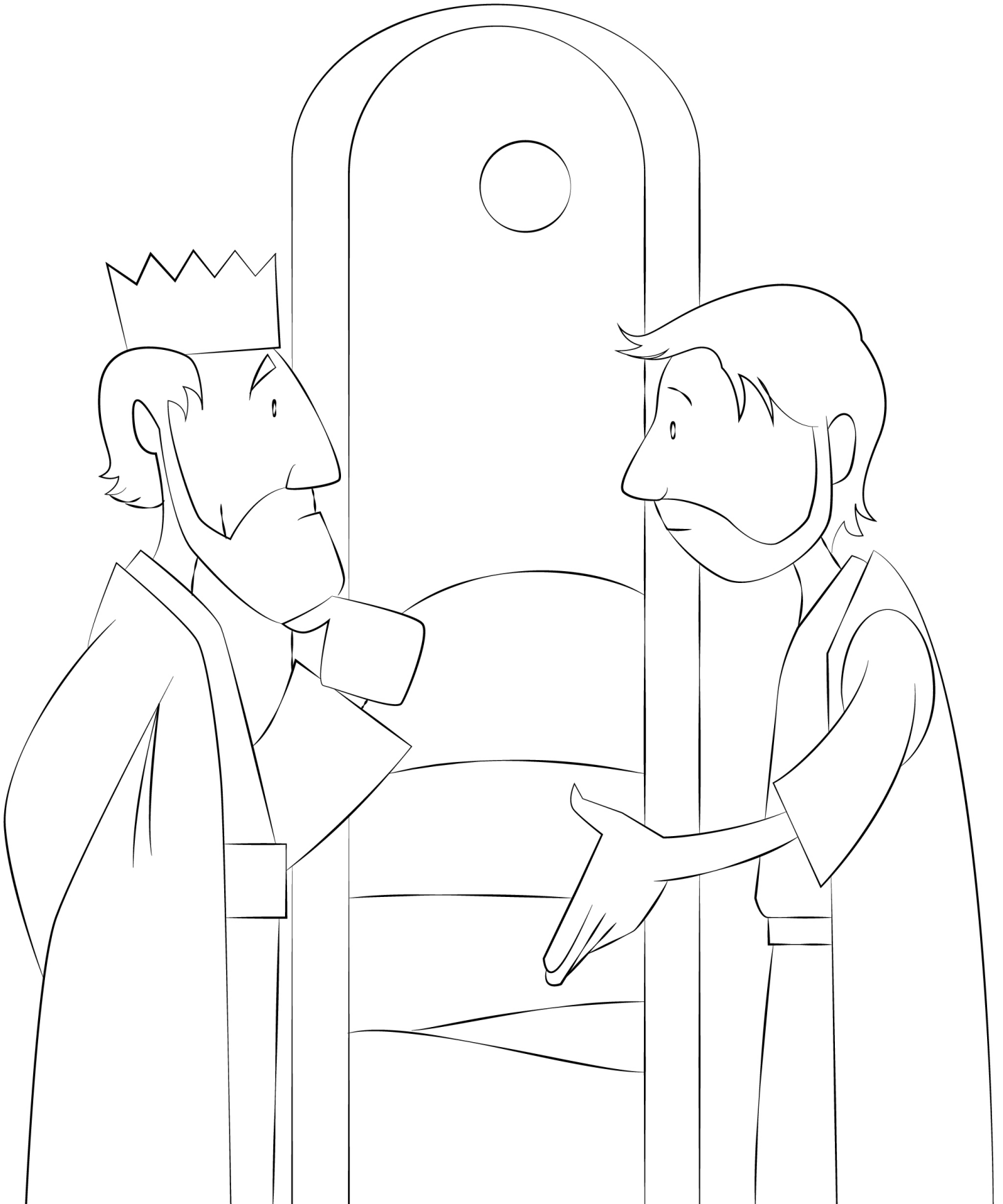

6 oktober 2024

Daniël in Babylon

Daniël 1

Thema: Gehoorzaam aan de HEER

Doel

De kinderen leren dat Daniël probeerde God te blijven gehoorzamen, ook in het vreemde Babel.

Toelichting

Daniël en zijn vrienden zijn voornamelijk Israëlieten. Als de Babyloniërs Jeruzalem hebben veroverd, worden ze meegenomen. Ze zullen aan het paleis in Babel worden opgeleid tot dienaren van koning Nebukadnessar. Drie jaar lang leren ze de wetenschap, cultuur en godsdienst van het land. Ze moeten leven als Babyloniërs, ook wat betreft hun eten. Daniël en zijn vrienden willen zich houden aan de wetten van de HEER, de God van Israël, ook al is hun leven totaal veranderd. Hij is voor hen de belangrijkste, degene die het over hen te zeggen heeft. De HEER en de goden van Babel staan door deze jonge mannen tegenover elkaar.

Titel van het ONDERBOUW-verhaal: Daniël is in Babel

Richtlijnen: Vertel aan de jongste kinderen dat Nebukadnessar Daniël's land heeft veroverd. Deze koning neemt Daniël en zijn belangrijke vrienden mee naar zijn paleis in Babel. Dat is niet fijn, want hij wil hen veranderen in zijn perfecte knechten. Ze moeten alles leren dat de koning belangrijk vindt, ze moeten geloven in de goden van Babel en zelfs eten wat in Babel gewoon is. Maar Daniël wil blijven geloven in de God van Israël en leven zoals de HEER graag wil. God zorgt dat het lukt.

Titel van het MIDDENBOUW-verhaal: Ander eten in Babel

Richtlijnen: Eet jij wel eens bij een vriendje of vriendinnetje? Is het eten daar hetzelfde als thuis? Misschien eet je wel eens bij iemand die uit een ander land komt. Uit Marokko, Nigeria of Suriname. Wat is het verschil?

Daniël en zijn vrienden zijn meegenomen naar Babel. Nebukadnessar wil van deze belangrijke joodse jongens goede Babylonische paleisknechten maken. In drie jaar leren ze de Babylonische wetenschap, gewoonten en godsdienst kennen. Ze moeten daaraan meedoen; zelfs hun namen worden veranderd. Ze verwijzen nu naar de goden van Babel. Daniël en zijn vrienden blijven de HEER dienen: ze willen eten wat volgens de Gods wetten mag. Hun kamerheer geeft hun een kans alleen groenten te eten. God laat zien dat Hij gehoorzaamheid aan Hem zegent.

Titel van het BOVENBOUW-verhaal: Gehoorzaam aan de HEER

Richtlijnen: Op school en in hun vrije tijd voelen gelovige jongeren zich soms eenzaam. Veel leeftijdgenoten hebben niets met geloof en kerk. Geloven is voor oude mensen, achterhaald. Je doet wat je zelf goed vindt, niet wat een god ergens in het heelal vraagt?

Zo'n gevoel moeten Daniël en zijn vrienden nog sterker hebben gehad, toen ze de gevolgen van de overwinning van Nebukadnessar op Israël merkten: weggevoerd naar Babel, op weg om Babylonisch topambtenaar te worden. Nieuwe namen die verwijzen naar de goden van Babel, geen respect voor de wetten van Israëls God. Daniël heeft een duidelijk uitgangspunt: hij wil gehoorzaam blijven aan de HEER en eet alleen wat in diens ogen rein is. De Babylonische kamerheer geeft hun een kans. En het resultaat is verbluffend: Gehoorzaamheid aan de HEER maakt hen de besten.

Vraag de jongeren waar hun grens ligt op school thuis en waar zij ook leven?

Extra bijbelgedeelte: Psalm 119: 57-64

De dichter zegt dat hij Gods voorschriften overdenkt. Hij kiest ervoor daarnaar te leven, ook al maken anderen hem dat niet makkelijk.

Auteur: DW

Inleidende opmerkingen bij het Bijbelboek Daniël

Hoofdstukken 1 t/m 6

Het bijbelboek Daniël bestaat uit twee delen, waarvan ook de argeloze lezer het verschil meteen moet opmerken. De hoofdstukken 1 t/m 6 bevatten verhalen over de tijd van de ballingschap van Israël. De Joodse jongen Daniël wordt dankzij Gods bijzondere zegen een belangrijk bestuurder in een gigantisch wereldrijk. Mede met de uitleg van dromen dient hij – dikwijls op confronterende wijze - grote Babylonische en Medisch-Perzische koningen. Samen met zijn Judese vrienden is Daniël ook het prototype van de volhardende gelovige, die zich op geen enkele manier laat afbrengen van het dienen van de ene, ware God. Men kan zich voorstellen dat deze verhalen de Judese ballingen hebben bemoedigd, namelijk als getuigenissen dat tegen alle uiterlijke schijn in de God van Israël wel degelijk regeert en zijn volk in ballingschap bewaart.

In hoofdstuk 1:21 lezen we dat Daniël aan het koninklijke hof diende 'tot het eerste jaar van het koningschap van Cyrus'. Als we ervan uitgaan dat de in 1:1 genoemde tijdsbepaling ('het derde regeringsjaar van Jojakim, de koning van Juda') niet ver ligt van het begin van Daniëls opleiding tot koninklijk hoveling in Babel (1:3 e.v.), is Daniël dus vele jaren als regeringsambtenaar actief geweest. Om het ons wat beter voor te stellen. Als Daniël bij het begin van zijn opleiding (in of kort na 605 voor Chr.) een jongeman van 12 jaar was, moet hij in het eerste jaar van koning Cyrus (539 voor Chr.) ongeveer 78 jaar oud zijn geweest. De koningen die in die periode over het Babylonische wereldrijk regeerden, vinden we niet allemaal terug in dit Bijbelboek. Op zich is dat al een leerpunt: Ook de 'groten in Gods dienst' kenden tijden dat op hen geen beroep werd gedaan, perioden van relatieve stilte op de achtergrond. Tijden die overigens niet onvruchtbaar hoeven te zijn, maar op andere en voor God bekende manieren. Bij Daniël kun je – naast zijn dagelijkse adviserende werk - dan denken aan 'de arbeid van het gebed', die bij hem zo'n belangrijke plaats innam (6:11).

Een historisch overzicht van de koningen over dit wereldrijk tijdens het leven van Daniël:

- Nabopolassar (626-605 voor Chr.): hij maakte Babylonië tot nieuwe wereldmacht en verwoestte met zijn legere o.a. de Assyrische hoofdstad Ninevé. Als opgroeiend kind moet Daniël van hem hebben gehoord.
- Nebukadnessar (605-561 voor Chr.): een machtig veroveraar en koning, die het volk van het tweestammenrijk Juda in ballingschap voerde (597 en 586). We lezen over hem in Daniël 1 t/m 4.
- Awil-Mardoek (561-559): deze zoon van Nebukadnessar werd al na twee jaar door zijn zwager Neriglissar.
- Neriglissar (559-556 voor Chr.): een schoonzoon van Nebukadnessar dus, en de moordenaar van diens zoon.
- Labasji-Mardoek (556 voor Chr.): deze zoon van Neriglissar viel na drie maanden ten prooi aan een revolutie.
- Nabonidus (555-539 voor Chr.): eindelijk weer een 'sterke man'; hij verbleef echter het meest in een andere stad; komt hij daarom in het Bijbelboek Daniël niet voor?
- Belsassar (rond 540 voor Chr.): hij was de zoon van Nabonidus en regeerde als plaatsvervanger van zijn vader; we komen hem tegen in Daniël 5.
- Cyrus (539-522 voor Chr.): In oudere Bijbelvertalingen wordt hij Kores genoemd; hij was een Pers en liet een nieuwe wind waaien, o.a. door ballingen te laten terugkeren naar hun land van herkomst.

Onzeker blijft hoe we de in Daniël 6 genoemde koning 'Darius de Mediër' moeten interpreteren. Cyrus' opvolger heette weliswaar Darius (tweede naam Hystaspes); hij regeerde een lange periode (522-486 voor Chr.). Hij was echter geen Mediër, maar een Pers. Wel stelde deze Darius Hystaspes satrapen aan (zo weten we van de Griekse geschiedschrijver Herodotus; vgl. Daniël 6:2). Daniël zou ten tijde van de geschiedenis met de leeuwenkuil dan een negentiger moeten zijn geweest. Vanwege de genoemde vermelding van 1:21 en op grond van Daniël 6:29 denken sommige uitleggers bij de Darius van Daniël 6 aan een soort onderkoning die voorafging aan Cyrus. Vanuit andere bronnen is hierover echter niets bekend. Misschien moeten we dan ook zeggen dat in de Bijbel niet altijd de historische precisie, maar des te meer de kracht van het geloofsgetuigenis bepalend is.

Hoofdstukken 7 t/m 12

De hoofdstukken 7 t/m 12 zijn een totaal ander genre: visioenen die Daniël ontving en die een blik werpen op de toekomst van de wereldgeschiedenis en in het bijzonder op de weg van Gods volk. Ondanks grote verschillen zijn er ook belangrijke overeenkomsten met de verhalende hoofdstukken. Ook daar is Daniël immers een profetische figuur, begiftigd met wijsheid over de toekomst. Opvallend is ook de gelijkenis tussen de hoofdstukken 2 en 7: beide kondigen op geheel eigen wijze vier opeenvolgende wereldrijken aan.

Tegelijk lijkt het 'focuspunt' van het 'visioenendeel' later in de tijd te liggen dan bij de verhalende hoofdstukken. Niet de ballingschap (eerste helft 6e eeuw voor Chr.), maar de onderdrukking en tempelontwijding door de tiran Antiochus Epifanus IV (aanleiding tot de opstand van de Makkabeeën in 167 voor Chr.) vormen de meest in het oog springende context. Hierbij

past ook de sfeer van deze hoofdstukken 7 t/m 12, die 'apocalyptisch' kan worden genoemd. Dat wil zeggen dat concrete historische elementen, gecombineerd met het aanduiden van rondwarende machten en krachten en vaak beschreven met behulp van getallen en symbolen, in het perspectief van een nabij verwachte eindtijd en eindgericht worden geplaatst. Deze manier van denken en geloven kenmerkt vele geschriften in de eeuwen rond het begin van onze jaartelling (pakweg 200 voor tot 200 na Chr.).

Mogen we denken aan een proces van groei en ontwikkeling van het Bijbelboek, waarbij tot in de tijd van de ballingschap reikende getuigenissen voortgaand werden geactualiseerd en toegespitst op nieuwe situaties? Speelden de in de hoofdstukken 11 en 12 genoemde 'verlichten' (NBG '51: 'verstandigen') daarbij een rol? Dat mag je profetische prediking noemen, waarbij het 'oude' op een vernieuwde wijze en in nieuwe omstandigheden present wordt gesteld. Kennelijk komt dat binnen de Heilige Schrift al voor. We mogen het erkennen en waarderen als een verrijkend onderdeel binnen de werkruimte van de Heilige Geest.

De ingewikkelde achtergrond en eeuwenlange ontstaansgeschiedenis van het Bijbelboek Daniël blijkt ook in de taal. Het eerste deel is in het Hebreeuws geschreven (1:1-2:4a), dan volgt een groot gedeelte in het Aramees (2:4b-7:28), waarna het Hebreeuws wederom is toegepast (8:1-12:13). Ook de plaatsing van het boek in het derde deel van de Tenach (bij de 'Geschriften') bevestigt de relatief late afronding van het Bijbelboek. Dat doet overigens niets af aan de betekenis ervan. Denk alleen maar aan het begrip 'de Mensenzoon' (Daniël 7:14), dat in het zelfverstaan en roepingsbesef van onze Heer Jezus een centrale plek zou innemen.

Auteur: WMB

Achtergrondinformatie

Bij het Bijbelgedeelte

In het jaar 605 voor Chr. had de pas aangetreden koning Nebukadnessar van Babylonië in een veldslag bij Karkemis het Egyptische leger compleet verpletterd. Daarop brak een periode van totale Babylonische overheersing aan, die ook het kleine koninkrijk (tweestammenrijk) Juda trof. Vers 1 rept van een beleg van Jeruzalem in het derde jaar van koning Jojakim, we bevinden ons dan in de tijd van de genoemde grote veldslag bij Karkemis. Oftewel: na zijn verkregen suprematie wil Nebukadnessar gelijk 'boter bij de vis'. Jeruzalem moet een deel van het tempelgerei meegeven, kennelijk bedoeld om de oppermacht van de Babylonische goden te benadrukken.

Hoewel de massale wegvoeringen van het volk pas later volgen (597 en vooral 586 voor Chr.) blijkt uit Babylonische teksten dat er ook in de jaren na dit beleg al Judeeërs in Babel waren. Waren ze met de tempelschatten meegevoerd? Vanaf vers 3 lezen we over een groep Israëlieten van koninklijke en voorname afkomst, die een driejarige opleiding aan het koninklijke hof moeten krijgen. De bedoeling dat zij als hoge ambtenaren het rijk mee zullen besturen. Het lijkt de perfecte manier om eenheid te scheppen in het nieuwe, grote rijk dat uit zoveel overwonnen volken bestaat die gemakkelijk in opstand kunnen komen.

De door hoofdeunuch Aspenaz verzorgde opleiding is echter niet 'levensbeschouwelijk neutraal'. De criteria waaraan de jongens (12 tot 15 jaar oud?) moeten voldoen zijn dezelfde als voor Babylonische priesters: gezond, aantrekkelijk, verstandig, enz. Ook priesters in Babel volgden een opleiding van drie jaar. Bovendien worden de jongeren ondergedompeld in de taal en cultuur van de Babyloniërs (hier met de oude naam Chaldeeën aangeduid). De bestudeerde 'geschriften' zullen nauw verweven zijn geweest met de Babylonische goden. Een 'bibliotheek' in die oude tijden was doorgaans verbonden met een tempel en de daar aanwezige priesters. Heel andere lesstof dus dan de Thora waarin deze Judese jongens waren gevormd. Zeer ingrijpend moet ook hun gedwongen naamsverandering zijn geweest. Waar hun Hebreeuwse namen naar de God van Israël verwezen (uitgangen '-el' of '-ja', in de nieuwe namen klinken de Babylonische goden Bel en Nebo door (voorbeeld: Abednego = 'dienaar van Nebo'). Samenvattend: de 'buitenkans' om een hoge positie in een wereldregering te bereiken gaat gepaard met een inleveren van eigen identiteit en het afnemen van de eigen geschiedenis, inclusief de band met God.

Waar je leg je dan een grens? Nota bene: Daniël, Chananja, Misaël en Azarja hebben niet alles afgewezen. Ondanks alle banden met het heidendom laten ze zich opleiden tot hoge ambtenaren. Ze laten zich roepen met hun Babylonische namen. Zo zullen ze ook dienstbaar blijken voor Gods zaak. Dat lukt kennelijk niet altijd zonder een compromis te sluiten of zelfs vuilen handen te maken. Toch leggen ze een grens, bedoeld als instrument om enerzijds hun identiteit te bewaren en anderzijds de God van Israël de eer te geven. Het betreft het aangeboden voedsel dat de studenten vanuit de met hun opleiding verweven tempelpraktijk ontvingen en dat aan de goden was gewijd. Het vlees kwam van dieroffers, de wijn van plengoffers. Het nuttigen van dit voedsel betekende dat je je verbond aan deze afgoden.

In vers 9 lezen we over Gods bijzondere zorg en zegen voor Daniël en zijn vrienden. Hij zorgt dat hoofdeunuch Aspenaz Daniël goed gezind is. Diens bezorgdheid dat de Judese jongeren er straks minder goed zullen uitzien, met repercussies voor de hoofdeunuch tot gevolg, is heel begrijpelijk. Met de aan de vier vrienden toegewezen kamerheer spreekt Daniël echter een 'proef op de som' af (vers 12). En na tien dagen op groente en water zien deze vier er gezonder en beter uit dan de andere studenten (vers 15), waarop ze dit dieet mogen voortzetten (vers 16). En er is nog meer: God zegent de vier jongemannen met wijsheid en kennis. Daniël krijgt bovendien de bijzondere gave om visioenen en dromen uit te leggen (vers 17).

Nadat de opleiding is voltooid, verschijnen alle nieuwe hovelingen voor koning Nebukadnessar (vers 18). Tijdens het gesprek met de koning blinken Daniël, Chananja, Misaël en Azarja uit. In de verzen 19 en 20 lezen we hoe zij – in dienst van de koning – hem in alle mogelijke kwesties van uitstekend advies dienen.

Vers voor vers

- Vs. 2 'nam ze mee naar Sinear, naar de tempel van zijn eigen god': Sinear is een oude benaming van het tweestromenland (Eufraat en Tigris) waar de bakermat van het Babylonische rijk lag (vgl. Gen. 10:10 en 11:2). Over welke god het gaat, staat er niet bij. De Babyloniërs hadden vele goden. Gaat het hier om de hoofdgod Mardoek? Of om de god Nebo, naar wie Nebukadnessar was vernoemd? Hoe het ook zij, we kunnen de impact van deze handeling nauwelijks overschatten: de goden van Babel zijn veel sterker dan de God van Israël.
- Vs. 7 'Maar de hoofdeunuch gaf hun andere namen': Daniël (= 'Mijn Rechter is God') wordt Beltesassar (= 'bescherm het leven van de koning', met in de Hebreeuwse schrijfwijze de godsnaam 'Bel'; vgl. Dan. 4:5)
Chananja (= 'Begenadigd heeft de HEER') wordt Sadrach (betekenis onzeker)

Misaël (= 'Wie is als God?') wordt Mesach (betekenis onzeker)

Azarja (= 'Ondersteund heeft de HEER') wordt Abednego (= 'dienaar van Nebo')

- Vs. 8 'Daniël was vastbesloten zich aan de reinheidsvoorschriften te houden': In het Jodendom werden voedsel- en reinheidsvoorschriften (vgl. Leviticus 11) vanaf de tijd van de ballingschap steeds belangrijker. In de diaspora konden de eerder zo belangrijke tempeldienst en offerdienst immers niet meer worden gepraktiseerd worden. Reinheids- en voedselwetten werden vervolgens, samen met het sabbatsgebod, bij uitstek de identiteitskenmerken waaraan Joodse gelovigen hun eigenheid ontleenden. Vanuit dit perspectief kun je dit Bijbelhoofdstuk lezen als een pleidooi om deze voorschriften te allen tijde vast te houden. Dan toon je je een ware gelovige! Het verhaal zelf heeft een ruimer perspectief. De directe verbondenheid met de afgoden door het nuttigen van dit voedsel is het grote punt. Het eerste gebod is in het geding! Dat gold in zekere zin ook al bij de nieuwe namen van de Judese studenten en bij het onderwijs dat ze kregen. Dat accepteren ze, ze hadden waarschijnlijk niet veel te kiezen. Op het punt van het voedsel ziet Daniël evenwel andere mogelijkheden. Als gelovigen van het Nieuwe Testament mogen we bij dit alles denken aan Paulus' woorden over het eten van aan afgoden gewijd offervlees in Romeinen 14, waar de vroege christenen streden over deze kwestie. Niet het eten van het offervlees zelf, maar het geven van de eer aan God is echter beslissend.
- Vs. 17 'En God schonk de vier jongemannen wijsheid, kennis en verstand van alle geschriften': Mooi hoe de goddelijke en menselijke lijnen hier naast elkaar lopen. God implanteert deze wijsheid etc. niet zomaar even in de jongemannen. Het heidense onderwijs gebruikt Hij als instrument in zijn dienst. Je kunt daarbij een parallel trekken naar de geschiedenis van Mozes, die aan het – ook heidense – hof van de Egyptische farao werd opgeleid, maar juist zo werd voorbereid op zijn dienst aan God en Gods volk.
- Vs. 20 'tien keer zo voortreffelijk als alle magiërs en bezweerders': Een heidense koning (Nebukadnessar) is nog steeds de baas en regeert over een groot deel van de wereld. Gods volk (Israël) leidt een moeizaam bestaan in de ballingschap. De goden van Babel lijken gewonnen te hebben (vers 1-2). En toch...: dit kleine zinnetje maakt duidelijk wie de echte Heer van de wereld is. Ogenschijnlijk soms op de achtergrond weeft Hij zijn plan door de geschiedenis en mensenlevens heen. Dat geeft hoop, ook voor mensen vandaag!

Vraag

Stel je eens een situatie van geloofsvervolgung voor waarbij ook jouw praktische geloofsleven onder druk komt te staan. Noem eens enkele concrete dingen die voor jou als 'onopgeefbaar' zouden gelden, omdat ze je identiteit als christen en je verbondenheid met God het meest raken?

Auteur: WMB

Liederen1

Psalm 107: 1, 2 en 3

Lied 687 (=Gezang 249 LvdK)

Lied 705 (=Gezang 255 LvdK)

Daniël, Daniël Hemelhoog 80

Bewaar je oog Hemelhoog 371

Meer en meer Hemelhoog 384

God zal met je zijn Hemelhoog 419

Ik volg de Heer Hemelhoog 305

Auteur: PZ

Daniël is in Babel

Van dit verhaal is een schetsbordverhaal gemaakt. Dit is tekenen of schilderen terwijl je vertelt. Dit kan heel eenvoudig aan de hand van de volgende aanwijzingen. De kinderen vinden het prachtig! Natuurlijk kunt u het ook gewoon vertellen.

Benodigheden

Een stuk behangpapier, verschillende kleuren waterverf uit een tubetje/fles, penselen; óf een tekenbord en verschillende kleuren krijtjes.

Van tevoren een gedeelte van de tekening maken, zie voorbeeld 1.

Op voorbeeld 2 zie je wat je erbij tekent terwijl je vertelt; dit wordt in het verhaal aangegeven met de cursief gedrukte gedeelten tussen haakjes.

Je kunt zelf kijken welke kleuren je gebruikt. Zorg dat alles van tevoren klaarligt, dat je er goed bij kan en de kinderen het goed kunnen zien.

Sta er niet voor als je tekent, maar probeer wat aan de zijkant te staan.

De tekeningen zijn eenvoudig, het is immers een schetsbord verhaal.

Let erop dat je *éérst het stukje erbij tekent en dán pas vertelt wat het is.*

Vaak reageren de kinderen er al op als ze zien wat het wordt.

Je krijgt dan leuke interactie.

Het woord 'God gehoorzamen' is gemaakt van zgn. 'ladderletters'.

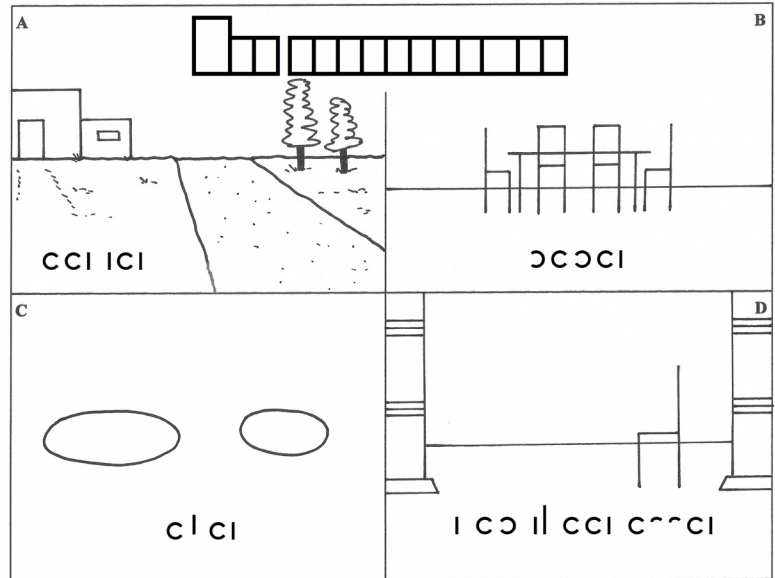
Van te voren schilder/teken je een gele balk met daarin, met rode verf/krijt, de lijnen van de vakken. De ladderletters maak je tijdens het verhaal af met rode verf/krijt.

Eventueel kun je met dunne potloodlijntjes van te voren aangeven waar de strepen van de letters moeten komen.

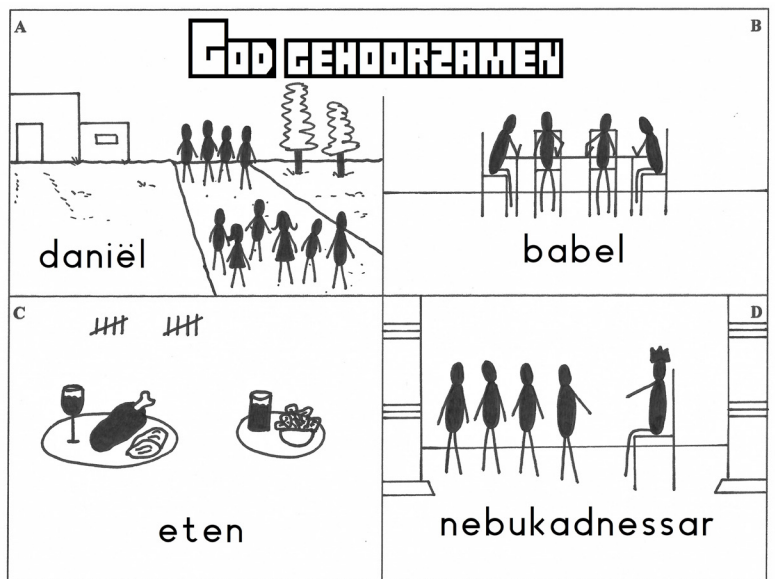
Gebruik 4 verschillende kleuren voor de personen uit dit verhaal.

Eén voor: de mensen, Daniël, de drie vrienden, de koning.

Voorbeeld 1

Voorbeeld 2

A

(teken de voorste groep mensen terwijl je verder vertelt) Kijk, wat komt daar aangelopen? Een heel grote groep mensen.

Slof, slof, slof, ze lopen langzaam over de weg, slof, slof, slof.

Ze zien er moe uit. Ze hebben een heel lange reis gemaakt, helemaal uit een ander land.

Helemaal uit het land Israël.

(teken Daniël en zijn vrienden als je verder vertelt) Er lopen een paar jongens bij elkaar. Het zijn vier goede vrienden van elkaar. Zij woonden ook in het land

Israël. Maar er kwam oorlog.
Een vreemde koning ging vechten tegen de koning van Israël.
De Israëlieten verloren en die vreemde koning Nebukadnessar nam een heleboel mensen mee naar zijn eigen land. Deze vier vrienden waren daar ook bij.

Een van de jongens heet (*maak het woord 'Daniël' af*) Daniël.
Daniël en zijn vrienden hoorden in Israël bij belangrijke families, maar zij moesten mee.
Helemaal naar Babel, het land waar Koning Nebukadnessar woont. Dat was niet fijn.
Ze moesten heel ver reizen, maar nu zijn er bijna.
'Hoe zal het in dit land zijn?', vraagt één van de jongens.
'Waar zullen we wonen?', vraagt een ander.
'Ik weet het niet', zegt Daniël, 'Maar de Here God is bij ons, ook in dit vreemde land.'
De jongens knikken, ja dat is zo. God zal ook in dit land voor hen zorgen.

B
De jongens moeten in het paleis van de koning gaan wonen.
Het paleis in (*maak het woord 'Babel' af*) Babel.
Er zijn nog andere jongens die daar ook moeten wonen.
De jongens krijgen nieuwe kleren, een nieuwe kamer, maar ook een nieuwe naam.
De koning wil dat ze het land waar ze vandaan komen snel vergeten.
Ze moeten alles leren over dit nieuwe land Babel.
(*Teken de jongens terwijl je verder vertelt*) Elke dag moeten de jongens naar school.
Ze leren hoe ze in dit land spreken, schrijven en lezen. Ze leren rekenen en een heleboel dingen van het land Babel.
De koning zegt hun precies wat ze allemaal moeten doen. Ze moeten nu naar hém luisteren.
Ze moeten alles leren dat de koning belangrijk vindt, ze moeten geloven in de afgoden van Babel.
De jongens doen goed hun best, maar ze vergeten niet dat ze uit Israël komen.
Ze vergeten de God van Israël niet. Ze willen doen wat Góð fijn vindt. Ze willen naar Hém luisteren.

C
Dan komt er een bediende met lekker (*maak het woord 'eten' af*) eten.
'Kijk eens', zegt hij, 'Dit is voor jullie. Speciaal eten wat de koning voor jullie heeft laten klaarmaken.
Heerlijk (*teken het vlees*) vlees en ook lekkere (*teken het glas wijn*) wijn. Eet smakelijk!
Alle jongens gaan naar de eettafel, dat ziet er lekker uit.
Daniël en zijn vrienden zijn ook naar de eettafel gelopen. Ze kijken naar het eten.
Er zit vlees bij wat ze niet mogen eten van God.
En het eten en drinken heeft de koning eerst aan de afgoden geofferd.
De koning bidt tot een beeld, gemaakt van hout of steen. Hij gaf het eten eigenlijk eerst aan het beeld. En nu moeten de jongens dit opeten.
Heel hun leven hebben ze alleen maar dat gegeten wat van God mocht, moeten ze nu dit eten? Moeten ze nu

meer naar de koning luisteren dan naar God?
Daniël en zijn vrienden willen dit niet. Zij geloven in de echte God, de God die hemel en aarde gemaakt heeft en willen doen wat Hij zegt.
'Ik eet dit niet', zegt Daniël.
'Ik ook niet', zeggen de drie vrienden.
Daniël gaat naar de bediende en zegt: 'Wij willen graag wat anders eten dan dit. Wij eten wel alleen (*teken de groente*) groente en drinken wel alleen (*teken het glas water*) water.'
'Ja, maar dat kan toch niet!', zegt de bediende. 'Dit eten heeft de koning speciaal voor jullie laten klaarmaken. Als jullie alleen maar groente eten en water drinken worden jullie misschien wel ziek. Dat zal de koning niet leuk vinden.'
'Ik heb een goed idee', zegt Daniël. 'Laten we een test doen. Mijn vrienden en ik eten tien dagen alleen groente en drinken alleen water. Daarna moet je kijken of we ziek zijn, of dat we er slechter uitzien dan de andere jongens. Als dat zo is stoppen we ermee, als we er beter uitzien dan blijven we groente eten en water drinken.'
'Tja,' zegt de bediende, 'Tien dagen hè? Nou dat kunnen we wel proberen.'

(*Teken de turfstreepjes en tel tegelijk t/m 10*) Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien dagen eten Daniël en zijn vrienden alleen groente en drinken ze alleen water.
Nu hoeven ze het vlees niet te eten dat ze van God niet mogen eten.
God zorgt goed voor hen. Hij vindt het fijn dat ze meer naar Hem luisteren dan naar de koning.
Hij vindt het fijn dat ze Hem gehoorzamen.
De andere jongens eten wel van al het eten dat de koning voor hen heeft laten klaarmaken.
Na tien dagen bekijkt de bediende alle jongens goed. Hij ziet dat Daniël en zijn vrienden en veel beter en gezonder uitzien dan de andere jongens!
'Jullie mogen voortaan eten wat je zelf wilt jongens', zegt de bediende. 'Jullie zien er prima uit.'
Wat zijn Daniël en zijn vrienden blij. Ze kunnen ook in dit land doen wat God fijn vindt!

D
Drie jaar lang moeten de jongens van alles leren over het land Babel.
Dan moeten ze bij koning (*maak het woord 'Nebukadnessar' af*) Nebukadnessar komen.
(*Teken de koning*) De koning zit op zijn troon.
Alle jongens die op school hebben gezeten moeten laten zien wat ze allemaal hebben geleerd.
Om de beurt komen ze bij de koning. Hij vraagt hun allerlei moeilijke dingen waar ze antwoord op moeten geven
Dan zijn (*teken Daniël*) Daniël en zijn (*teken de vrienden als je verder vertelt*) vrienden aan de beurt.
De koning praat met hen en hij ziet dat de jongens heel veel weten.
Wat zijn ze knap, wat hebben ze veel geleerd, hard gewerkt en goed hun best gedaan!
De koning is blij met hen. Ze mogen in het paleis blijven wonen en de koning helpen.

De jongens zijn ook blij.
Ze weten dat God voor hen heeft gezorgd, dat God hen heeft geholpen met alles.
De jongens zijn God niet vergeten. Nee, ze houden veel van Hem en willen graag doen wat Hij fijn vindt. Ze willen (maak het laderd woord 'God gehoorzamen' af) God gehoorzamen, ook in dit vreemde land.

Afsluiting

Gesprekje met de kinderen
Daniël en zijn vrienden wilden doen wat God fijn vond. Ze wilden naar Hem luisteren en Hem gehoorzaam zijn.
Hoe kunnen wij naar God luisteren? Hoe kunnen wij Hem gehoorzaam zijn?
Dank samen met de kinderen dat Daniël en zijn vrienden God bleven gehoorzamen en vraag of God ons wil helpen om naar Hem te luisteren en gehoorzaam te zijn.

Auteur: EZD

Ander eten in Babel

Inleiding

Eet jij wel eens bij een vriendje of vriendinnetje? Is het eten daar precies als thuis? Is het er misschien lekkerder of koken ze thuis meer naar je smaak? Soms kan het ook wel spannend zijn om ergens anders te eten, je weet niet of je het wel lekker vindt daar.

Er zijn all you can eat restaurants, dat is heel handig. Je kunt er rondlopen en zelf opscheppen (op laten schep-pen) wat je lekker vindt of wel eens wilt proberen. Dingen die er niet zo lekker uitzien, kan je gewoon overslaan. Thuis is dat meestal anders, daar eet je vaak gewoon wat er op tafel komt.

We eten allemaal, elke dag. Wat de een lekker vindt, eet een ander minder graag.

Bijbelverhaal

Vandaag gaat het over Daniël. Daniël is een puber. Het gaat ook over eten. Hij woont niet meer thuis, niet meer in zijn eigen land. Jojakim was koning over Juda toen Nebukadnessar, de koning van Babylonië Jeruzalem innam. God liet deze koning de stad innemen, Nebukadnessar nam zelfs spullen uit de tempel mee als buit naar huis. Hij gebruikte ze daar voor de dienst aan zijn eigen god.

Aspenaz, het hoofd van de knechten, kreeg de opdracht om jonge mannen uit Israël te gaan zoeken. De jonge mannen moesten wonen aan het hof van de koning. Het moesten jongeren zijn van koninklijke en voorname komaf. Verder mochten ze geen lichamelijke gebreken hebben. Ze moesten er goed uit zien, slim zijn en geschikt zijn om te werken voor de koning.

Aspenaz moest hen allerlei dingen leren over de boeken en de taal van de Chaldeeën. Het volk waar hij en de koning bij hoorden.

Bizar hè. Jonge mannen die uit hun eigen land gehaald worden door een vreemde koning. Alles moeten ze achterlaten en gaan wonen en werken voor de koning die hen had aangevallen.

Een andere taal leren, andere gewoontes leren, ander eten eten. Alles wordt anders. De koning bepaalt zelfs wat ze moeten eten, zo ver gaat het. De jongens krijgen drie jaar les en daarna zullen ze in dienst van de koning komen.

Daniël, Chananja, Misaël en Azarja waren een paar van deze jongens. Ze kwamen uit Juda en werden nu voorbereid om te dienen voor de koning. Ze konden niet aan het hof wonen en werken onder hun oude naam, nee, zelfs die werd aangepast. Daniël kreeg de naam Beltesassar (de naam van een favoriete god van de koning). Chananja werd Sadrach. Misaël werd Mesach en Azarja kreeg de naam Abednego.

Daniël, waarschijnlijk een jaar of 14, liet dit niet zomaar gebeuren. Een andere naam, oké. Nieuwe dingen leren, dat was het ergste niet, hij was slim. Maar ander eten eten, dat wilde hij niet zomaar doen. Hij wilde zich blijven houden aan de regels van zijn eigen volk. Belangrijker

nog, aan de regels van zijn eigen God: de reinheidsvoorschriften. Het volk van Juda mocht bepaalde dingen wel en andere dingen niet eten. Melk en vlees hielden ze gescheiden van elkaar. Geen stukje vlees en daarna een lekkere pudding. Dit was heel belangrijk voor het volk, voor Daniël.

Belangrijk omdat het regels van zijn God zijn. Daarom vraagt hij aan Aspenaz of hij alsjeblieft niet hoeft te eten van het eten van de koning. En of hij de wijn van de koning ook mag laten staan. Daniël wil geen wijn drinken. God zorgt ervoor dat Aspenaz de vragen van Daniël serieus neemt. 'Ik ben bang voor mijn heer, de koning. Hij heeft bepaald wat jullie zullen eten en drinken. Als hij vindt dat jij en je vrienden er slechter uit zien dan de anderen, dan zal ik daarvan waarschijnlijk de schuld krijgen'. Ja, zo gaat dat in die tijd. Het kan Aspenaz zijn baan kosten.

Daniël en zijn drie vrienden geven niet snel op. Zullen we het een poosje proberen? Als we nu tien dagen alleen groente eten en water drinken, dan mag u ons daarna vergelijken met de andere jongens. Beslis daarna of we door mogen gaan. Aspenaz vindt het een haalbaar idee. Tien dagen lang aten de vier jongens alleen groenten en dronken ze alleen water. Aan het einde van de tien dagen zagen ze er gezonder uit, het leek alsof ze veel beter eten gegeten hadden dan de anderen.

Aspenaz ziet dit en vindt het goed dat ze daarna dit dieet bleven volgen. Geen koninklijk eten meer, geen wijn. God geeft de vier jonge mannen wijsheid, kennis en verstand van alle dingen die ze moeten leren. Verder krijgt Daniël nog een speciale gave van God, hij kan visoenen en dromen uitleggen. God zegent de jongens. Ze willen zich aan Gods wetten en regels houden en worden hiervoor beloond door God zelf.

Toen er na drie jaar een soort eindexamen kwam, was er niemand zo slim als zij. Ze kwamen alle vier in dienst van de koning. Vreemdelingen, geroofde jongeren, die een goede baan krijgen in een land dat niet hun eigen land is. Die slimmer en wijzer zijn dan heel veel anderen. Niet omdat ze zelf zo goed zijn, maar omdat God hen helpt. Zijn plan met het volk en de vier vrienden gaat door.

Waar de koning hen ook voor nodig had, voor raad of hun oplossing voor een probleem. Hij vond hen tien keer zo voortreffelijk als al zijn wijze mannen, tovenaars en geestenbezweerders uit zijn eigen land. Daniël bleef nog heel lang in dienst van de koning en woonde aan het hof.

Afsluiting

Een mooi geschiedenis. Wat zou jij gedaan hebben? Was je gaan mopperen en klagen dat je terug wilde naar huis? Was je dwars gaan doen, zou je precies dat doen wat eigenlijk niet mocht en kon? Zou je zijn gaan genieten van het heerlijke eten bij de koning? Lekker drinken van de

wijn? Of zou je gedacht hebben aan je eigen volk, aan je eigen regels, aan je eigen God? Zou dat zo belangrijk en waardevol voor je zijn dat je zijn regels zou willen blijven volgen? God helpt ook ons als we ons aan zijn regels willen houden.

Auteur: CdG

Gehoorzaam aan de HEER

Inleiding

Vind jij het wel eens heel lastig om de juiste keuze te maken?

Bijvoorbeeld als je vrienden of vriendinnen iets van plan zijn wat eigenlijk niet goed is?

Om de goede keuze te maken heb je wijsheid nodig.

In de Bijbel staat dat God wijsheid geeft als je Hem daarom vraagt.

Het maakt niet uit wat je probleem is. Wat mooi dat God dat aan ons belooft.

Vandaag gaat het verhaal over Daniël. Hij staat ook voor moeilijke keuzes.

Luister maar!

Oorlog

Als Jojakim drie jaar koning over Juda is, begint Nebukadnessar een oorlog tegen hem.

Nebukadnessar is de koning van Babel. Hij wil zijn gebied groter maken en nog machtiger worden.

Daarom komt hij met zijn leger naar Jeruzalem en neemt hij koning Jojakim gevangen.

Voordat hij teruggaat naar Babel, zorgt Nebukadnessar er ook voor dat hij veel voorwerpen uit de tempel meeneemt naar zijn eigen land. Daar laat hij ze in de tempel van zijn eigen god zetten.

Hij wil daarmee laten zien dat hij gelooft dat de goden van Babel veel machtiger zijn dan de God van Israël.

Daniël en zijn vrienden

Op een dag laat koning Nebukadnessar zijn dienaar Aspenaz bij zich komen. Aspenaz is de baas van alle dienstknechten in het paleis. 'Jij moet een aantal Israëlieten uitkiezen en naar mijn paleis brengen,' zegt de koning tegen hem. 'Ze moeten familie zijn van de koning van Juda, of van een ander belangrijk persoon. Je moet de sterkste, gezondste en mooiste jongens uitkiezen. Ze moeten slim en verstandig zijn. Kortom, ze moeten geschikt zijn om bij mij in dienst te komen. Geef ze een goede opleiding van drie jaar. Ze moeten onze taal leren en alle boeken van de geleerden in Babel goed kennen. Geef hun het beste eten uit mijn eigen keuken, want ik wil dat ze net zo sterk en slim worden als ik. Na drie jaar mogen ze bij mij in dienst komen.'

Aspenaz doet wat de koning hem heeft opgedragen en zoekt een aantal jongens uit.

Vier van hen komen uit Juda: Daniël, Chananja, Misaël en Azarja.

Ze zijn ongeveer 12 jaar oud. Dus ongeveer net zo oud als jullie.

Israël vergeten

Zodra Daniël en zijn vrienden in het paleis komen gebeurt er iets heel vreemds.

Aspenaz geeft hun alle vier een andere naam. Een Babylonische naam. Daniël wordt Beltesassar genoemd. Chananja krijgt de naam Sadrach, Misaël noemt hij

Mesach en Azarja wordt Abednego.

In Israël hebben namen vaak een belangrijke betekenis. Daniël betekent bijvoorbeeld: God is mijn rechter. En Azarja betekent: God ondersteunt mij. En dat wordt nu zomaar aan de kant geschoven.

Daniël en zijn vrienden moeten alles leren over de goden van Babel en ze moeten zelfs iets anders eten. Eigenlijk wil koning Nebukadnessar daarmee laten zien: jullie God is niet zo machtig als ik. Jullie moeten alles uit Israël maar snel vergeten en gaan geloven dat ik de machtigste ben.

Daniël vergeet God niet

Maar Daniël vergeet God niet. Hij denkt aan Jeruzalem en aan de regels die God hun heeft gegeven over wat hij mag eten en drinken. God wil niet dat zijn volk hetzelfde zou zijn als de volken om hen heen, dat in andere goden geloven. Die regels zijn Gods manier om te zeggen: jullie zijn mijn eigen volk. Jullie horen bij Mij. Dat wil Daniël nooit vergeten. Aspenaz heeft zijn naam al veranderd in Beltesassar. Daar kan Daniël niks aan doen. Maar hij kan wel kiezen om alleen dat te eten waarvan God vindt dat het juist is. Daarom gaat hij naar Aspenaz toe en vraagt of hij het eten van de koning mag laten staan. God zorgt ervoor dat Aspenaz vriendelijk blijft tegen Daniël, ook al is hij bang voor de reactie van de koning. Hij zegt: 'Ik ben bang dat je mager en bleek zult worden in vergelijking met de andere jongens. En als de koning dat ziet, krijg ik problemen.'

Daniël praat hierover met de dienstknecht die hem elke dag eten brengt en voor hem en zijn vrienden zorgt. Hij stelt voor: we doen een test. U geeft ons tien dagen lang alleen maar water en groenten. Daarna kijkt u of we er slechter uit zien dan de andere jonge mannen. Dan kunt u daarna beslissen of u ermee doorgaat of niet. De dienstknecht doet wat Daniël heeft voorgesteld.

God zorgt

Na tien dagen zien Daniël en zijn vrienden er beter uit dan de jongens die het voedsel van de koning hebben gegeten. Vanaf die dag geeft de dienstknecht hun alleen nog maar water en groenten.

In de Bijbel staat dat God ervoor zorgt dat Daniël en zijn vrienden goed kunnen leren. Al snel weten en begrijpen ze alles uit de boeken van Babel. Daarnaast zorgt God er bij Daniël speciaal voor dat hij dromen uit kan leggen.

In dienst van de koning

Na drie jaar is de opleiding van de jongens voorbij. Aspenaz brengt hen bij koning Nebukadnessar. Met ieder van hen voert de koning een lang gesprek. Hij ontdekt dat geen van de jonge mannen zo wijs is als Daniël en zijn vrienden. Als de koning advies nodig heeft laat hij altijd Daniël of een van zijn vrienden bij zich komen. Hij merkt dat het advies van deze jonge mannen wel tien keer beter is dan dat van de andere geleerden in zijn rijk. Bijzonder hè? Hieraan kun je zien dat de God van Israël toch echt

de machtigste van heel de wereld is. Ook al denkt koning Nebukadnessar nog steeds dat er niemand machtiger is dan hij. God vergeet Daniël en zijn vrienden niet in dat verre Babel. Hij zorgt voor hen. Dat doet Hij ook voor jou als je voor Hem kiest.

Auteur: MJ